

Fen Lisesi Öğrencilerinin Dinî Bilgi Edinme Referansları (Van Örneği)**Esra Beytekin¹, Münir Ecer²***Öz**

Bilgi, bireyin çevresiyle kurduğu ilişkileri düzenlemesine ve yaşamını anlamlandırmasına imkân tanıyan, doğruluğu temellendirilebilen ve sistematik içerik taşıyan zihinsel bir üründür. Dinî bilgi ise kaynağını vahiy, kutsal metinler, peygamberlerin sünneti ve dinî geleneklerden alan; metafizik, ahlaki ve varoluşsal sorulara cevap sunmayı amaçlayan normatif bir bilgi türüdür. Bu bilgi türü, bireyin inanç sistemini şekillendirmenin yanı sıra ahlaki kararlarını, toplumsal etkileşim biçimlerini ve kimlik oluşumunu da etkiler. Tarihsel olarak dinî bilgiye erişimde aile, din görevlileri ve eğitimciler temel referanslar olurken, günümüzde dijitalleşme ile sosyal medya ve çevrimiçi platformlar da etkin kaynaklar hâline gelmiştir. Bu durum, dinî bilginin üretim, aktarım ve algılama biçimlerini değiştirerek, bireylerin içerikleri değerlendirme ve içselleştirme süreçlerinde yeni eğilimlerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır. Bu bağlamda, fen lisesi öğrencilerinin dinî bilgi edinme süreçlerinin incelenmesi hem dijital hem de geleneksel kaynakların etkilerini anlamak açısından önemlidir. Bu çalışma, fen lisesi öğrencilerinin dinî bilgi edinme süreçlerine dair literatüre özgün bir katkı sunmaktadır. Araştırmanın temel amacı, Van ilindeki fen lisesi öğrencilerinin dinî bilgi edinme referanslarını ortaya koymaktır. Araştırma, nicel tarama deseni çerçevesinde yürütülmüş; evreni 2000 öğrenci, örnekleme ise basit tesadüfi örnekleme seçilen 386 öğrenciden oluşturulmuştur. Veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen anket formu ile toplanmış ve SPSS programı kullanılarak yüzde ve frekans analizleri ile çözümlenmiştir. Elde edilen bulgular neticesinde, öğrencilerin dinî bilgiye ulaşmada internet, aile, sosyal medya, din görevlileri ve öğretmenler gibi kaynaklardan ne derece yararlandıkları tespit edilmiştir. Sonuç bölümünde bu tespitler, öğrencilerin bilgiye erişim tercihleri ve güven algıları açısından analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, dijital mecraların kullanımının arttığını, ancak aile ve öğretmen gibi geleneksel kaynakların da dinî bilgi edinmede hâlen belirleyici bir rol oynadığını ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler

Din Eğitimi, Örgün Din Eğitimi, Fen lisesi, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Dinî Bilgi Edinme

Atıf bilgisi: Beytekin, Esra – Ecer, Münir. “Fen Lisesi Öğrencilerinin Dinî Bilgi Edinme Referansları (Van Örneği)” *Talim* 9/2 (Eylül 2025), 197-214. <https://doi.org/10.37344/talim.2025.75>

İntihal: Bu makalenin benzerlik oranı intihal.net ile kontrol edilmiş olup incelemesi en az iki hakem tarafından çift taraflı kör hakemlik ilkesi ile gerçekleştirilmiştir.

* Bu çalışma, sorumlu yazarın ikinci yazar danışmanlığında hazırladığı yüksek lisans seminer çalışmasının gözden geçirilmiş ve geliştirilmiş halidir.

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, E-posta: beytekin.esra4@gmail.com, ORCID: [0009-0004-4809-7312](https://orcid.org/0009-0004-4809-7312)

² Doç. Dr., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, E-posta: munirecer2010@gmail.com, ORCID: [0000-0002-0486-1460](https://orcid.org/0000-0002-0486-1460)

References For Acquiring Religious Knowledge Among Science High School Students (Van Example)³

Abstract

Knowledge is a mental construct that allows the individual to regulate their relationships with their environment and make sense of their life, which is justifiable and carries systematic content. Religious knowledge, on the other hand, is a normative type of knowledge deriving its source from revelation, sacred texts, the sunnah of the prophets, and religious traditions; aiming to provide answers to metaphysical, moral, and existential questions. In addition to shaping an individual's belief system, this type of knowledge also influences their moral decisions, forms of social interaction, and identity formation. Historically, family, religious officials, and educators have been the primary references for accessing religious knowledge, whereas today, with digitalization, social media and online platforms have also become influential sources. This transformation has altered the ways in which religious knowledge is produced, transmitted, and perceived, paving the way for new tendencies in how individuals evaluate and internalize such content. In this context, examining the processes by which science high school students acquire religious knowledge is significant for understanding the impact of both digital and traditional sources. This study offers an original contribution to the literature on the religious knowledge acquisition processes of science high school students. The main purpose of the research is to reveal the references of science high school students in Van province for acquiring religious knowledge. The research was conducted within the framework of a quantitative survey design; its population consisted of 2,000 students, and its sample comprised 386 students selected through simple random sampling. Data were collected through a questionnaire developed by the researchers and analyzed using percentage and frequency analyses in the SPSS program. Based on the findings, the extent to which students benefit from sources such as the internet, family, social media, religious officials, and teachers in accessing religious knowledge was determined. In the conclusion, these findings were analyzed in terms of students' preferences for accessing knowledge and their perceptions of trust. The results revealed that while the use of digital platforms has increased, traditional sources such as family and teachers still play a decisive role in acquiring religious knowledge.

Keywords

Religious education, Formal religious education, Science high school, religious culture and ethics, Religious knowledge acquisition

Citation: Beytekin, Esra – Ecer, Munir. "References For Acquiring Religious Knowledge Among Science High School Students (Van Example)". *Talim* 9/2 (September 2025), 197-214. <https://doi.org/10.37344/talim.2025.75>

Plagiarism: This article's similarity rate is checked via intihal.net, and its review is carried out by at least two reviewers using the double-blind review principle.

---

³ This study is a revised and developed version of the graduate seminar study prepared by the responsible author under the supervision of the second author.

الملخص

المعرفة هي نتاج ذهني يمكن الفرد من تنظيم علاقاته مع محيطه ومنح حياته معنى، وهي تحمل محتوىً منهجيًا يمكن تديره صحته. أما المعرفة الدينية فهي نوع معياري من المعرفة تستمد مصادرها من الوحي، والنصوص المقدسة، وسُنن الأنبياء، والتقاليد الدينية؛ وتهدف إلى تقديم إجابات عن الأسئلة الميتافيزيقية والأخلاقية والوجودية. وهذا النوع من المعرفة لا يقتصر على تشكيل منظومة إيمان الفرد فحسب، بل يؤثر أيضًا في قراراته الأخلاقية، وأشكال تفاعله الاجتماعي، وتكوين هويته تاريخيًا، كانت الأسرة ورجال الدين والمرتبون المرجع الأساسي في الوصول إلى المعرفة الدينية، بينما أصبحت اليوم، مع الرقمنة، وسائل التواصل الاجتماعي والمنصات الإلكترونية مصادر مؤثرة كذلك. وقد غير هذا الواقع من طرق إنتاج المعرفة الدينية ونقلها وإدراكها، مما مهد لظهور اتجاهات جديدة في كيفية تقييم الأفراد لهذه المضامين واستيعابها. وفي هذا السياق، تُعدّ دراسة عمليات اكتساب طلاب ثانويات العلوم للمعرفة الدينية أمرًا مهمًا لفهم أثر كل من المصادر الرقمية والتقليدية. وتقدم هذه الدراسة إسهامًا أصيلًا في الأدبيات حول عمليات اكتساب طلاب ثانويات العلوم للمعرفة الدينية، والهدف الرئيس من هذا البحث هو الكشف عن المراجع التي يعتمد عليها طلاب ثانويات العلوم في محافظة فان في اكتساب المعرفة الدينية. وقد أجري البحث في إطار التصميم الكمي الوصفي حيث تكوّن مجتمع الدراسة من (2000 طالب، وتم اختيار عيّنة من 386 (طالبًا بطريقة العينة العشوائية البسيطة. وجمعت البيانات بواسطة من خلال النسب المئوية وتحليل التكرارات. وقد تبين من النتائج مدى استفادة الطلاب SPSS استبانة أعدّها الباحثون، وخلّلت باستخدام برنامج، من مصادر مثل الإنترنت، والأسرة، ووسائل التواصل الاجتماعي، ورجال الدين، والمعلمين في الوصول إلى المعرفة الدينية. وفي الخاتمة جرى تحليل هذه النتائج من حيث تفضيلات الطلاب في الوصول إلى المعرفة ومدى تفتحهم بالمصادر. وكشفت النتائج أنه رغم تزايد استخدام المنصات الرقمية، فإن المصادر التقليدية مثل الأسرة والمعلمين ما زالت تلعب دورًا حاسمًا في اكتساب المعرفة الدينية.

الكلمات المفتاحية

التربية الدينية، التعليم الديني النظامي، المدارس الثانوية العلمية، الثقافة الدينية والأخلاق، اكتساب المعرفة الدينية

Giriş

Tarihsel, sosyolojik ve antropolojik araştırma verilerine göre insanlığın bilinen tüm dönemlerinde toplumların farklı tür ve düzeyde inanç sistemleri oluşturdukları gözlemlenmiştir. Bu durum inanma ihtiyacının insanın fitratında var olan bir olgu olduğu düşüncesini destekler niteliktedir.⁵ İnanç, insanın doğuştan sahip olduğu fitrî bir eğilim olarak kabul edilmekte ve bu eğilimin tatmin edilmesi, bireyin psikolojik bütünlüğü ve kendini gerçekleştirme süreci açısından önemli görülmektedir.⁶ Bu ihtiyacın karşılanmaması, bireyin potansiyelini tam anlamıyla ortaya koymasını engelleyebilmektedir. Bizzat kişinin varlığını veya içinde bulunduğu toplumu doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen dinin içeriğini, yani dinî bilgiyi edinmek ise önemli bir sorumluluk olarak kabul edilebilir. Dinî bilgiye ulaşmada edinilen referansların bu anlamda önemli rolleri mevcuttur.

Bilgi, doğruluğu ve geçerliliği kabul edilen, bireyler veya topluluklar için anlam ifade eden ve yüksek düzeyde kesinlik içeren gerçekler bütünü olarak tanımlanmaktadır.⁷ Bilgi, tarih boyunca insanoğlunun ayrılmaz bir parçası olagelmıştır. Zira takip edilmesi gereken yolu aydınlatan önemli bir vasıttır. Bilginin, "aydınlatıcı" vasfa sahip olabilmesi için doğru ya da doğru kaynak ve referanslarla desteklenmiş olması gerekmektedir.⁸ İnsanı diğer varlıklardan ayıran en önemli özelliği, aklı ve iradesi ile bilgi edinebilmesi ve bunları aktarabilmesidir. Bu anlamda insan, varlığını sürdürmesi, hayatına yön vermesi için bilgiye her zaman ihtiyaç duymuştur.⁹ Böylelikle denilebilir ki insanın yaratılışı ve üstünlüğünün anlam bulmasının önemli yönlerinden biri de bilgi olmuştur. Bilgi, ihtiyacın yanı sıra

⁴ تعتبر هذه الدراسة نسخة منقحة ومطورة من دراسة ندوة الدراسات العليا التي أعدها المؤلف المسؤول تحت إشراف المؤلف الثاني

⁵ Muhiddin Okumuşlar, "Din Eğitimi", *Din Eğitiminin Psiko-Sosyal ve Kültürel Temelleri*, ed. İbrahim Turan- Bayramali Nazıroğlu (Ankara: Bilimsel Araştırma Yayınları, 2021), 39.

⁶ Muhiddin Okumuşlar vd., *Din Eğitimi*, ed. İbrahim Turan- Bayramali Nazıroğlu (Bilimsel Araştırma Yayınları, 2021), 39.

⁷ Nazan Özenç Uçak, "Bilgi: Çok Yüzlü Bir Kavram", *Türk Kütüphaneciliği* 24/4 (2010), 705-722.

⁸ Gülşen Ökten, "Kuran'a Göre Bilginin Kaynakları", *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 39 (2015), 206.

⁹ Harun Çağlayan, "Bilgi Kaynağı Olarak Akıl", *Kelam Araştırmaları Dergisi* 9/1 (Şubat 2011), 233.

merak duygusu ile de gelişmiştir. İnsanın merak ettiği şeylerin başında yaratılış amacı, sorumlulukları ve mutluluğu bulma arayışı gelmektedir.¹⁰ Yaşamın anlamını bulmaya çalışan insanlığı bu arayışlarını dinî bilgi aracılığı ile cevaplamaya çalışmıştır.

Dinî bilgi, dinin kapsam alanına giren konularla ilgili doğru kabul edilen ya da doğruluğu mantıksal temellendirmelerle açıklanabilen bilgi türüdür.¹¹ Bu bilgi, çoğunlukla kutsal metinler, vahiy, peygamberlerin sözleri ve dinî geleneklerden faydalanılarak elde edilir.¹² Dinî bilgi, bilimsel bilgi gibi her zaman deney ve gözleme değil; çoğunlukla inanç, otorite ve kutsal kaynaklara dayanır.¹³ Bilim, evrenin işleyişini açıklamaya çalışırken; din, insanın yaşamındaki anlamı, amacı ve değerleri sorgular. Bu nedenle, dinî bilgi bireyin ahlaki tutumlarını, toplumsal ilişkilerini ve kişisel kimliğini biçimlendirmede önemli bir rol oynar.¹⁴ Günlük yaşantıdaki eylemlerde de dinî bilgiye sıklıkla başvurulmaktadır. Dinî bilgi bu yönüyle insanların yaşamlarını düzenleyen bir kaynaktır.¹⁵ Bahsi geçen kutsal metin, vahiy vb. kaynaklara dayanan dinî bilgiyi edinmek amacıyla bireyler kitap, din görevlisi/din adamı, öğretmen, ebeveyn gibi kişi veya otoritelerden oluşan çeşitli referanslara başvurur; bu referansların kaynaklardan iktibas ettiği ya da kendi dünya görüşüne göre temellendirdiği bilgiye itibar ederek bilişsel ve duyuşsal anlamda dinî bilgilerini inşa eder. Özellikle genç kuşakların kabul ettiği referansların, bu bilgi türünün sağlıklı ve eleştirel bir şekilde sunulmasında; onların çokkültürlü ve çok inançlı bir dünyada daha bilinçli bireyler olarak yetişmelerinde etkili olduğu düşünülmektedir.¹⁶ Bununla beraber dinî bilginin küresel düzeyde karşılaşılan inanç temelli sorunlara çözüm sunabilecek, bilimsel bilgiyle çatışmayan, aksine onu tamamlayan bir perspektifle bireylerin düşünsel gelişimine katkı sağlayacak şekilde¹⁷ sunulmasında da yine bahsi geçen referansların etkisinden söz edebilmek mümkündür. Dinî bilgi edinmede referans alınan otoriteler yakın bir geçmişe kadar kitap, öğretmen, ebeveyn, din görevlisi ya da din adamı gibi unsurlar iken bugün bu referanslarda da dönüşüm ve çeşitliliğin ortaya çıktığını da ileri sürmek mümkündür.¹⁸ Nitekim iletişim teknolojilerinin giderek arttığı, etkisini her geçen gün daha da hissettirdiği enformasyon çağında dinî bilgi edinmenin referansları arasında internet ve sosyal ağları da görebilmek mümkün hale gelmiştir.¹⁹

Günümüzde eğitim süreçleri ve kademeleri incelendiğinde, bireylerin dinî bilgi edinme ihtiyacı ile bu ihtiyacın karşılandığı referans kaynakların, okul türlerine göre farklılık gösterip göstermediği önemli ve araştırılmaya değer bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmada, dinî bilgi edinme referanslarının okul türlerine göre farklılık gösterebileceği düşüncesinden hareketle, fen liselerinde öğrenim gören öğrencilerin dinî bilgi edinme kaynakları incelenmiştir.

Fen liseleri, Türkiye'nin nitelikli insan gücünü yetiştirmeyi amaçlayan seçkin eğitim kurumları arasında yer almaktadır.²⁰ Bu okullarda öğrenciler, analitik düşünme, problem çözme ve bilimsel araştırma becerilerini yoğun bir şekilde geliştirmektedir.²¹ Bu özelliklerin, soyut ve teorik alanlara, özellikle de dinî bilgiye yönelik anlayış, yorumlama ve eleştirel değerlendirme becerilerini olumlu

¹⁰ Fatma Cesur, *Din Eğitiminde Dinî Bilgiyi Etkileyen Faktörler* (Bayburt: Bayburt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022), 6.

¹¹ Cemal Tosun- Gülşen Sayın, "Din Eğitimi Öğretmenlerinin Bilgi ve Dinî Bilgi Anlayışları", *Eskiye* 45 (Eylül 2021), 757.

¹² Abdullah Yılmaz, "İslamî Düşüncede Bilginin Mahiyeti, Kısımları ve Değeri", *İlahiyat* 9 (Aralık 2022), 75.

¹³ Fatmatüzzehra Yaşar, "Dinî Bilginin İmkânı Bağlamında İmajist Bilgi", *Kilitbahir* 18 (Mart 2021), 109-110.

¹⁴ Ali Köse, *Din Psikolojisi* (İstanbul: Ensar Neşriyat, 2013), 45.

¹⁵ Cemal Tosun- Gülşen Sayın, "Din Eğitimi Öğretmenlerinin Bilgi ve Dinî Bilgi Anlayışları", *Eskiye* 45 (Eylül 2021), 753-779.

¹⁶ Melek Özkan, "Üniversite Gençliğinin Manevi Gelişimi ve Din Eğitimi", *Manas Din Bilimleri Dergisi* 4/1 (2025), 70.

¹⁷ Özkan, "Üniversite Gençliğinin Manevi Gelişimi ve Din Eğitimi", 72-73.

¹⁸ Sibel Kandemir- Hicret K. Toprak, "Gençlerin Dinî Referans Dünyası ve Dijital Medya", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 64/2 (2023), 560-561.

¹⁹ Hakan Aydın- Metin Eken, "Enformasyon Toplumunda Dinî Bilgi Edinme: İnternet Ortamındaki Dinî Enformasyonun Güvenilirliği ve Kalite Kriterleri Üzerine Bir İnceleme", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 11/58 (Ağustos 2018), 895.

²⁰ H. Eren Suna vd., "Fen Lisesi Öğrencilerinin Sosyoekonomik Arka planı ve Yükseköğretime Geçişteki Tercihleri", *Yükseköğretim Dergisi* 10/3 (2020), 357.

²¹ Rıdvan Bal, "Türkiye'de İlk Fen Lisesinin Açılış Süreci, Bilimsel Gelişmeler ve Değerlendirmeler", *Kesit Akademi Dergisi* 6/25 (Aralık 2020), 38.

yönde etkilediği düşünülmektedir. Fen lisesinde yer alan dersler,²² öğrencilerin aldıkları derslerin yoğunluğunun yanı sıra neden-sonuç ilişkisi kurma, sistematik düşünme ve çok boyutlu analiz yapma becerilerini geliştirmeye yönelik olması,²³ onların dinî bilgiyi yalnızca geleneksel çerçevede değil, farklı bilgi türleriyle karşılaştırmalı olarak ele alabilmelerine olanak tanımaktadır.

Fen lisesi öğrencilerinde gelişen disiplinler arası yaklaşımın, dinî bilgi gibi çok boyutlu ve farklı alanları içeren konuların değerlendirilmesinde etkili olabileceği düşünülmektedir. Bu durum onları dinî bilgi gibi disiplinler arası bir konunun analizinde anlamlı bir örneklem grubu haline getirmektedir. Öte yandan fen liselerinin üniversite yerleştirme oranının %99,5 olması ve öğrencilerin diğer liselere oranla daha nitelikli bölümlere yerleşmesi,²⁴ fen liselerinin ülkenin ekonomik, teknolojik, siyasi ve toplumsal gelişiminde önemli bir rol oynayacak nitelikli bireyler yetiştirdiğini göstermektedir. Bu bağlamda, fen liselerinde öğrenim gören öğrencilerin dini bilgi edinme süreçleri ve başvurdukları kaynakların, gelecekteki meslekî ve toplumsal roller ile dini algılama biçimlerinin üzerinde etkili olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle, fen lisesi öğrencilerinin aldıkları din eğitiminin niteliğinin belirleyici unsurlardan biri de sahip oldukları dinî bilginin dayandığı referans noktalarını tespit etmektir. Araştırmada ele alınan alt problemler, öğrencilerin dini bilgi edinme süreçlerini farklı boyutlarıyla anlamak amacıyla seçilmiştir. Öğrencilerin dinî bilgiye ilişkin merak durumları, sorgulayıcı ve araştırmacı yaklaşımlarını ortaya koymakta; Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (DKAB) öğretmenlerinin rolü, müfredat çerçevesinde edinilen temel dini bilgilerin ve rehberliğin düzeyini göstermektedir. Ayrıca, internet ve sosyal medya gibi dijital kaynakların rolü, öğrencilerin çağdaş bilgi edinme yöntemlerine ne sıklıkla başvurduklarını yansıtır. Bir diğer alt problem ise aile ve din görevlileri gibi geleneksel referansları ne ölçüde rehber olarak kabul ettiklerini anlamak açısından önemlidir. Son olarak, farklı branşlardaki öğretmenlerin rolü, öğrencilerin dini bilgilere yaklaşım biçimlerini incelemeye olanak sağlamaktadır. Bu çerçevede, her bir alt problem, fen lisesi öğrencilerinin dini bilgi edinme süreçleri üzerindeki olası etkileri teorik olarak temellendirmekte ve araştırmanın kapsamını güçlendirmektedir. Literatür incelendiğinde fen liselerindeki öğrencilerin DKAB derslerine ilişkin tutumları²⁵, algıları²⁶ ve bu öğrencilerin değer yönelimleri²⁷ ile ilgili farklı konularda araştırmaların yapılmış olduğunu görebilmek mümkündür. Ancak fen lisesi öğrencilerinin dinî bilgi edinme referanslarını araştıran bir çalışma literatürde bulunmamaktadır. Bu referansların betimsel olarak ortaya konulmasının fen lisesi öğrencilerinin genelde dinî bilgiye dair gördükleri muteber kaynakların özelde de DKAB dersleri ile öğretmenlerinin bu kaynaklar arasındaki yerinin tespit edilmesinde alan yazına katkı sunacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda araştırmanın temel problemi “Fen lisesi öğrencilerinin dinî bilgi edinme referansları nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir. İrdelenen alt problemler de şunlardır:

Fen lisesi öğrencilerinin;

- Dinî bilgiye ilişkin merak durumları ne düzeydedir?
- Dinî bilgi edinmelerinde DKAB öğretmenlerinin rolü ne düzeydedir?

²² “T.C MEB Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Ortaöğretim Kurumlarının Amaçları” (T.C MEB, 2023).

²³ “T.C Milli Eğitim Bakanlığı: Ortaöğretim Fen Lisesi Fizik Dersi (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli” (T.C MEB, 2024); “T.C Milli Eğitim Bakanlığı: Ortaöğretim Fen Lisesi Biyoloji Dersi (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli” (T.C MEB) (Erişim 17 Haziran 2025); “T.C Milli Eğitim Bakanlığı: Ortaöğretim Fen Lisesi Kimya Dersi (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli” (T.C MEB) (Erişim 17 Haziran 2025).

²⁴ ÖSYM, “ÖSYM – Okul Türlerine İlişkin Sayısal Bilgiler” (Erişim 16 Ağustos 2025).

²⁵ Ali Gül, “Fen Lisesi Öğrencilerinin DKAB Dersine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenlerle İncelenmesi”, *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi* 1/15 (26 Mayıs 2025), 37-55; Özbek Çaloğlu- Semra Yasemin-Çimenre, “DKAB Dersinin Fen Lisesi Öğrencilerinin Gözünden Değerlendirilmesi- Nitel Bir Araştırma”, *Rize İlahiyat Dergisi* 28 (Nisan 2025), 247-262.

²⁶ Yasemin İpek, *Fen Lisesi Öğrencilerinin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersine İlişkin Tutumları ve Değer Algıları (Diyarbakır İli Örneği)* (Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Din Eğitimi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2016); Hatice Tokar, *Fen Lisesi öğrencilerinin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi ile ilgili algıları (Sivas ili örneği)* (Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü/ Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2020).

²⁷ Rıza Altun, “Fen Lisesi ve İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Değer Yönelimleri (Samsun Örneği)”, *Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3/2 (Aralık 2015), 195-224.

- Dinî bilgi edinmelerinde internetin rolü ne düzeydedir?
- Dinî bilgi edinmelerinde ailenin rolü ne düzeydedir?
- Dinî bilgi edinmelerinde din görevlilerinin rolü ne düzeydedir?
- Dinî bilgi edinmelerinde farklı branştaki öğretmenlerin rolü ne düzeydedir?
- Dinî bilgi edinmelerinde sosyal medyanın rolü ne düzeydedir?

1. Yöntem

Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden tarama desenine göre tasarlanmıştır. Tarama deseni, bir evren üzerinden belirlenen bir örneklem grubu yoluyla evren genelindeki tutum, yetenek, eğilim, beceri veya görüşlerin nicel olarak betimlenmesini sağlayan bir desendir.²⁸ Araştırmada kesitsel tarama deseni kullanılmıştır; veriler tek seferde toplanmıştır.²⁹ Bu çalışmada fen liselerinde okuyan öğrencilerin dinî bilgi edinme referanslarını ölçmek, söz konusu liselerde öğrenim gören bir örneklem grubu esas alınarak nümerik yöntemle analiz edildiğinden tarama deseninin uygun olduğuna karar verilmiştir.

1.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, Van'daki Fen liselerinde öğrenim gören öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, basit tesadüfi örneklem tekniği ile anket çalışmasına katılan 386 öğrenciden oluşmaktadır. Basit tesadüfi örneklem, evrendeki her birimin eşit seçilme olasılığına sahip olduğu ve örneklemin rastgele belirlendiği olasılıklı bir örnekleme yöntemidir.³⁰ Bu yöntem, araştırmanın tarafsız ve güvenilir veri toplanmasını mümkün kıldığı için tercih edilmiştir.³¹ Van'daki fen liselerinde öğrenim gören öğrenci sayısı 2.000 olarak tespit edilmiştir. Krejcie ve Morgan'ın örneklem belirleme tablosuna göre bu büyüklükteki bir evren için alınması gereken minimum örneklem sayısı 322'dir.³² Bu çalışmada 386 katılımcıya ulaşılmıştır. Dolayısıyla örneklemin evreni temsil ettiğini ileri sürmek mümkündür.

1.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Van ilinde bulunan Van Türk Telekom Fen Lisesi, Van İpekyolu Fen Lisesi, Van Tuşba TOBB Fen Lisesi, Van Erciş Fen Lisesi ve Van Nazmi Arıkan Fen Lisesi'nde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklem grubuna ilişkin bilgiler Tablo 3, 4, 5 ve 6'da gösterilmiştir. Örneklemin cinsiyet, sınıf ve ortaokul mezuniyeti bilgileri, çalışmada her demografik gruptan katılımcının temsil edilmesini sağlamak amacıyla toplanmıştır. Bu yaklaşım, dinî bilgi edinme süreçlerine ilişkin bulguların farklı gruplar açısından eşit ve tarafsız bir şekilde değerlendirilebilmesine imkân tanımaktadır.

Tablo 3: Katılımcıların cinsiyetlerine ilişkin bulgular

	N	%
Erkek	168	43,5
Kadın	218	56,5
Toplam	386	100

Tablo 3'e göre ankete katılan erkek katılımcıların oranı %43,5 (168) oranında iken kadın

²⁸ John Creswell, *Araştırma Deseni: Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları*, çev. Yüksel Dede (Ankara: Ankara Eğiten Kitap Yayınları, 2017), 155.

²⁹ Creswell, *Araştırma Deseni: Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları*, 157.

³⁰ Şener Büyüköztürk vd., *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (Ankara: Pegem Akademi Yayınları, 2022), 88.

³¹ Sevgi Yıldız, "Sosyal Bilimlerde Örnekleme Sorunu: Nicel ve Nitel Paradigmalarından Örnekleme Kuramına Bütüncül Bir Bakış", *Kesit Akademi Dergisi* 3/11 (2017), 425.

³² Daryle W. Morgan- Robert V. Krejcie, *Determining Sample Size For Research Activies*, *Educational Amd Psychological Measurement* (Educational Amd Psychological Measure, 1970), 30/607-610.

katılımcıların oranı %56,5 (218)'tir.

Tablo 4: Katılımcıların sınıf kademelerine ilişkin bulgular

	N	%
Dokuzuncu sınıf	148	38,3
Onuncu sınıf	96	24,9
On birinci sınıf	67	17,4
On ikinci sınıf	75	19,4
Toplam	386	100

Tablo 4'e göre ankete dokuzuncu sınıf öğrencilerinden %38,3 (148), onuncu sınıflardan %24,9(96), on birinci sınıflardan 17,4 (67), on ikinci sınıflardan %19,4 (75)oranla ankete katılım sağlamışlardır.

Tablo 5: Katılımcıların mezun oldukları ortaokul türüne ilişkin bulgular

	N	%
İmam Hatip Ortaokulu	26	6,7
Ortaokul	360	93,3
Toplam	386	100

Tablo 5'e göre ankete katılanların %6,7'sini (26) imam-hatip ortaokulu mezunları, %93,3'ünü (360) ise diğer ortaokul mezunları oluşturmaktadır.

Tablo 6: Katılımcıların aile gelirlerine ilişkin bulgular

	N	%
10.000-20.000	144	37,3
20.000-30.000	105	27,2
30.000-40.000	62	16,1
40.000-50.000	29	7,5
50.000-60.000	46	11,9
Toplam	386	100

Tablo 6'ya göre katılımcıların %37,3'ü (144)10.000-20.000 TL geliri olan ailelerin, %27,2'si (105) 20.000-30.000 TL geliri olan, %16,1'i (62) 30.000-40.000 TL geliri olan, %7,5'i (29) 40.000-50.000 TL geliri olan, %11,9'u (46) ise 50.000-60.000 TL geliri olan ailelerin çocuklarıdır. Gelir dağılımı Türkiye'nin ortalama düzeyini temsil etmektedir.

1.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı ankettir. Anket, bir araştırmanın problemini çözümlenmek ve hipotezlerini test etmek amacıyla bilgilerin sistemli bir şekilde toplandığı, test edildiği ve saklandığı soru formlarıdır.³³ Bu çalışmada kullanılan anket, katılımcıların dinî bilgi edinme referanslarını belirleyen ve nicel analiz ile çözümlenmeye imkân tanıyan sorulardan oluşmaktadır. Anket, araştırmacılar tarafından hazırlanmış olup iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcılarla ilgili demografik bilgileri ortaya çıkaran 4 soru, ikinci bölümde de katılımcıların dinî bilgi edinme referans durumlarını test eden 7 soru yer almaktadır. Sorular araştırmacılar tarafından hazırlandıktan sonra iki alan uzmanı ve bir dil uzmanına gönderilmiş ve dönütler çerçevesinde anket formunda yazınsal açıklığa dönük düzenlemeler yapılmıştır.

³³ İhsan Çapcıoğlu- Abdullah Yargı, *Nicel Araştırmalarda Kullanılan Araştırma Teknikleri* (Ankara: Grafiker Yayınları, 2018), 23.

1.4. Veri Toplama Süreci ve Verilerin Analizi

Araştırmanın uygulanmasından önce gerekli etik kurul izinlerine başvurulmuştur. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nin Sosyal ve Beşerî Bilimleri Yayın Etik Kurulu Başkanlığı'ndan 20/03/2025 tarih 2025/06 sayılı yazısı ile bu çalışmanın yürütülmesinde herhangi bir sakıncanın olmadığına dair izin yazısı alınmıştır. Hazırlanan anket formu, çevrimiçi ortama aktarılmış, formun linki fen lisesinde görev yapan DKAB öğretmenleri ile paylaşılmıştır. Böylelikle öğrencilerin formu öğretmenlerle birlikte doldurmaları sağlanmıştır. Elde edilen veriler Excel dosyası üzerinden SPSS programına aktarılmış ve analizler SPSS programı üzerinden yapılmıştır. Analizlerde frekans ve yüzdelik dağılımlar incelenmiştir. Yani analizlerde sadece betimsel inceleme yapılmış, fark testleri analiz sürecine dahil edilmemiştir.

2. Bulgular

Çalışma kapsamında yapılan analizler sırasında araştırma alt problemleri doğrultusunda cevapları aranan sorular temele alınmış ve bu süreçte elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

2.1. Dinî Konulara Merak Durumuna İlişkin Bulgular

Katılımcıların öncelikle dinî konulara ilişkin merak düzeylerini hangi sıklık arasında gördüklerini tanımlamaları istenmiştir. Alınan yanıtlar Tablo 7'de gösterilmiştir:

Tablo 7: Katılımcıların dinî konulara merak durumlarına ilişkin bulgular

	N	%
Hiçbir zaman	29	7,5
Nadiren	48	12,4
Bazen	152	39,4
Çoğu zaman	97	25,1
Her zaman	60	15,5
Toplam	386	100,0

Katılımcılara yöneltilen "Dinî bilgileri merak ederim" ifadesine verilen yanıtlar doğrultusunda, genel olarak dinî merak düzeylerinin orta ve üzeri seviyede olduğu görülmektedir. Katılımcıların büyük bir kısmı bu ifadeye "bazen" (%39,4), "çoğu zaman" (%25,1) ve "her zaman" (%15,5) seçenekleriyle katılmıştır. Bu üç yanıt birlikte ele alındığında, toplamda %80,0 oranında bir grup, dinî bilgilere az ya da çok merak duyduğunu belirtmiştir. Öte yandan "nadiren" (%12,4) ve "hiçbir zaman" (%7,5) seçeneklerini işaretleyen %19,9'luk bir kesim, dinî bilgiye olan meraklarının oldukça düşük seviyede olduğunu ifade etmiştir.

Dağılım, araştırma grubunun önemli bir bölümünün dinî bilgileri tamamen dışlamadığını, aksine belirli bir merak ve ilgi düzeyine sahip olduğunu göstermektedir. Özellikle "bazen" seçeneğinde toplanan yüksek oran, dinî merakın istikrarlı değil, dönemsel ya da bağlamsal olarak ortaya çıktığını düşündürmektedir.

2.2. Dinî Bilgi Edinmede DKAB Öğretmenlerinin Rolüne İlişkin Bulgular

Katılımcıların dinî bilgi edinmede DKAB öğretmenlerini referans alma durumlarına ilişkin bulgular Tablo 8'de gösterilmiştir:

Tablo 8: Katılımcıların dinî konularda DKAB öğretmenlerini referans alma oranlarına ilişkin bulgular

	N	%
Hiçbir zaman	39	10,1
Nadiren	99	25,6
Bazen	105	27,2
Çoğu zaman	111	28,8
Her zaman	32	8,3
Toplam	386	100,0

Katılımcılara yöneltilen “Dinî konularda Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenimi referans alırım” ifadesine verilen yanıtlar incelendiğinde, öğrencilerin öğretmenlerini bu alanda başvuru kaynağı olarak görme düzeylerinin çoğunlukla orta seviyede olduğu anlaşılmaktadır.

En yüksek oran “çoğu zaman” (%28,8) ve “bazen” (%27,2) seçeneklerine verilmiştir. Bu da katılımcıların yaklaşık %56’sının öğretmenlerini belirli zamanlarda veya koşullarda dinî bilgi ediniminde referans olarak gördüğünü göstermektedir. Her zaman” diyenlerin oranı %8,3 ile daha düşük seviyededir. Bu durum, DKAB öğretmenlerinin tümüyle güvenilir veya sürekli bir başvuru kaynağı olarak görülmediğine işaret etmektedir.

Diğer yandan, %25,6 “nadiren” ve %10,1 “hiçbir zaman” seçenekleri, öğretmenlerin referans alınma düzeyinin sınırlı kaldığı bir katılımcı kitlesine de işaret etmektedir. Bu oran birlikte değerlendirildiğinde, yaklaşık %36’sı öğretmenlerine düşük düzeyde başvurduğunu belirtmektedir.

2.3. Dinî Bilgi Edinmede İnternet Kaynaklarının Rolüne İlişkin Bulgular

Katılımcıların dinî bilgi edinmede internet kaynaklarını referans alma durumlarına ilişkin bulgular Tablo 9’da gösterilmiştir:

Tablo 9: Katılımcıların dinî konularda internet araştırmalarını referans alma oranlarına ilişkin bulgular

	N	%
Hiçbir zaman	26	6,7
Nadiren	58	15,0
Bazen	105	27,2
Çoğu zaman	142	36,8
Her zaman	55	14,2
Toplam	386	100,0

Katılımcıların “Dinî konularda interneti referans alırım” ifadesine verdikleri yanıtlar analiz edildiğinde, internetin dinî bilgiye ulaşmada oldukça sık başvurulan bir kaynak olduğu görülmektedir. En yüksek oran “çoğu zaman” (%36,8) ve “bazen” (%27,2) seçeneklerine aittir. Bu da öğrencilerin yaklaşık %64’ünün interneti belirli ölçüde düzenli bir şekilde dinî bilgi ediniminde kullandığını göstermektedir. Ayrıca, “her zaman” diyenlerin oranı %14,2 ile dikkat çekicidir. Bu oran, internetin bazı öğrenciler için birincil başvuru kaynağı haline geldiğini göstermektedir. Buna karşılık, “nadiren” (%15,0) ve “hiçbir zaman” (%6,7) yanıtları nispeten düşük kalmıştır. Bu iki grubun toplamı %21,7 olup, interneti dinî konularda pek kullanmayan katılımcıları temsil etmektedir.

Bulgular, internetin öğrenciler arasında dinî bilgiye ulaşmada yaygın ve etkili bir kaynak olarak öne çıktığını ortaya koymaktadır. Katılımcıların çoğu, interneti ya düzenli ya da zaman zaman başvuru

kaynağı olarak kullanmakta; yalnızca az bir kısmı bu kaynağı tercih etmemektedir. İnternetin yaygınlığı ve erişim kolaylığı, bu tercihte belirleyici rol oynamaktadır.

2.4. Dinî Bilgi Edinmede Ailenin Rolüne İlişkin Bulgular

Katılımcıların dinî bilgi edinmede aileyi referans alma durumlarına ilişkin bulgular Tablo 10'da gösterilmiştir:

Tablo 10: Katılımcıların dinî konularda ailelerini referans alma oranlarına ilişkin bulgular

	N	%
Hiçbir zaman	28	7,3
Nadiren	77	19,9
Bazen	117	30,3
Çoğu zaman	112	29,0
Her zaman	52	13,5
Toplam	386	100,0

Katılımcıların "Dinî konularda ailemi referans alırım" ifadesine verdikleri yanıtlar, ailenin dinî bilgi edinimindeki rolünü ortaya koymaktadır.

Katılımcıların büyük bir kısmı bu ifadeye "bazen" (%30,3) ve "çoğu zaman" (%29,0) şeklinde yanıt vererek ailelerini zaman zaman veya sıkça referans aldıklarını ifade etmiştir. Bu iki seçeneğin toplamı %59,3'tür.

"Her zaman" diyenlerin oranı %13,5 olup, aileyi sürekli başvuru kaynağı olarak görenlerin de kayda değer bir oran oluşturduğu görülmektedir. Öte yandan, "nadiren" (%19,9) ve "hiçbir zaman" (%7,3) diyenlerin toplamı %27,2'dir. Bu oran, aileyi dinî konularda daha az veya hiç referans almayan katılımcıların oranını göstermektedir.

2.5. Dinî Bilgi Edinmede Din Görevlilerinin Rolüne İlişkin Bulgular

Katılımcıların dinî bilgi edinmede din görevlilerini referans alma durumlarına ilişkin bulgular Tablo 11'de gösterilmiştir:

Tablo 11: Katılımcıların dinî konularda din görevlilerini referans alma oranlarına ilişkin bulgular

	N	%
Hiçbir zaman	88	22,8
Nadiren	99	25,6
Bazen	110	28,5
Çoğu zaman	67	17,4
Her zaman	22	5,7
Toplam	386	100,0

Katılımcıların "Dinî konularda din görevlilerini referans alırım" ifadesine verdikleri yanıtlar, din görevlilerinin genç bireylerin dinî bilgi edinimindeki etkisini ölçmeye yöneliktir.

Katılımcıların %28,5'i "bazen", %17,4'ü "çoğu zaman", %5,7'si ise "her zaman" yanıtını vermiştir. Bu oranlar bir araya getirildiğinde, din görevlilerini zaman zaman veya daha sık referans alanların oranı %51,6 olarak hesaplanmaktadır. Diğer yandan, "nadiren" (%25,6) ve "hiçbir zaman" (%22,8)

yanıtlarını verenlerin oranı %48,4 olup, bu kesim din görevlilerine nadiren başvurmakta ya da hiç başvurmamaktadır. Elde edilen bulgular, katılımcıların yaklaşık yarısının din görevlilerini dinî bilgi kaynağı olarak sınırlı ölçüde referans aldıklarını veya hiç referans almadıklarını göstermektedir. Bu durum, dinî otorite figürlerinin genç bireyler nezdinde diğer kaynaklara göre daha az başvurulan bir konumda olduğunu ortaya koymaktadır. Buna karşılık, yine de önemli bir oranın zaman zaman bu kaynaklardan yararlandığı da gözlemlenmektedir. Din görevlilerine başvurmanın yaygın olmaması, öğrencilerin dinî bilgi edinme süreçlerinde başka kaynakları tercih ettiklerini veya din görevlilerinin erişilebilirliği ile ilgili sınırlamaların etkili olduğunu düşündürebilir.

2.6. Dinî Bilgi Edinmede Farklı Branşlardaki Öğretmenlerin Rolüne İlişkin Bulgular

Katılımcıların dinî bilgi edinmede DKAB dışındaki farklı branş öğretmenlerini referans alma durumlarına ilişkin bulgular Tablo 12’de gösterilmiştir:

Tablo 12: Katılımcıların dinî konularda farklı branştaki öğretmenleri referans alma oranlarına ilişkin bulgular

	N	%
Hiçbir zaman	149	38,6
Nadiren	115	29,8
Bazen	91	23,6
Çoğu zaman	17	4,4
Her zaman	14	3,6
Toplam	386	100,0

Katılımcıların “Dinî konularda farklı branştaki öğretmenlerimi referans alırım” ifadesine verdikleri yanıtlar, din eğitimi açısından formel öğretim dışındaki öğretmen figürlerinin etkisini ölçmeyi amaçlamaktadır. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu, “hiçbir zaman” (%38,6) ve “nadiren” (%29,8) yanıtlarını vermiştir. Bu durum, farklı branşlardaki öğretmenlerin dinî bilgi ediniminde referans olarak görülmediğine işaret etmektedir. Diğer taraftan, “bazen” (%23,6) yanıtını verenlerin oranı da dikkate değerdir. Ancak “çoğu zaman” (%4,4) ve “her zaman” (%3,6) yanıtları oldukça düşük seviyededir.

Bulgular, fen lisesi öğrencilerinin dinî konularda genel olarak farklı branş öğretmenlerini referans alma eğiliminde olmadıklarını, bu konuda daha çok kendi alanında uzman kişi veya kaynaklara yönelme eğiliminde olduklarını ortaya koymaktadır. Farklı branş öğretmenlerinin bu bağlamda sınırlı bir rol oynadığı görülmektedir.

2.7. Dinî Bilgi Edinmede Sosyal Medyanın Rolüne İlişkin Bulgular

Katılımcıların dinî bilgi edinmede sosyal medyayı referans alma durumlarına ilişkin bulgular Tablo 13’te gösterilmiştir:

Tablo 13: Katılımcıların dinî konularda sosyal medyayı referans alma oranlarına ilişkin bulgular

	N	%
Hiçbir zaman	97	25,1
Nadiren	82	21,2
Bazen	104	26,9
Çoğu zaman	82	21,2

Her zaman	21	5,4
Toplam	386	100,0

Katılımcıların "Dinî konularda sosyal medyayı referans alırım" ifadesine verdikleri yanıtlar, dijital mecraların dinî bilgi edinimindeki yeri açısından önemli ipuçları sunmaktadır. "Bazen" (%26,9) seçeneği, en yüksek orana sahiptir. Bu durum, sosyal medyanın belirli durumlarda dinî bilgiye ulaşmak için başvurulan bir kaynak olarak görüldüğünü göstermektedir.

Katılımcıların %46,3'ü ise sosyal medyayı "hiçbir zaman" (%25,1) ya da "nadiren" (%21,2) tercih ettiklerini ifade ederek sosyal medyanın genel olarak zayıf bir referans kaynağı olduğunu ortaya koymuştur. "Çoğu zaman" (%21,2) ve "her zaman" (%5,4) gibi daha yoğun kullanımı ifade eden yanıtlar daha azdır.

Bulgular, sosyal medyanın dinî bilgi ediniminde sınırlı ama göz ardı edilemeyecek bir role sahip olduğunu göstermektedir. Özellikle genç bireyler, sosyal medyayı zaman zaman bilgi kaynağı olarak değerlendirirse de bu platformların güvenilir bir referans olarak görülmediği anlaşılmaktadır.

Tartışma ve Sonuç

Araştırma bulgularına göre, katılımcıların %40,6'sı (çoğu zaman + her zaman) dinî konulara karşı düzenli ve yüksek düzeyde bir merak duymaktadır. Bununla birlikte, %51,8'lik bir kesim (nadiren + bazen) bu konulara ilgisini daha düşük yoğunlukta ve dönemsel olarak değerlendirmektedir. Dinî konulara karşı tamamen ilgisiz olanların oranı ise %7,5'tir. Bu durum, öğrencilerin büyük çoğunluğunun dinî konulara tamamen kayıtsız olmadığını, ancak yoğun bir merak duygusunun da yaygın olmadığını ortaya koymaktadır. Özellikle "bazen" seçeneğinde yoğunlaşan yanıtlar, dinî ilginin öğrenciler arasında istikrarlı ve derinlemesine bir düzeyde değil; daha çok fırsatlara, bağlama veya ruh hâline bağlı olarak geliştiğini düşündürmektedir. Bu sonuç, dinî eğitimin öğrencilerin ilgisini çekecek şekilde yapılandırılmasının ve bireysel merak duygusunun desteklenmesinin önemine işaret etmektedir.

Fen liseleri, öğrencilerin üst düzey bilişsel yeteneklere sahip olmaları nedeniyle soyut, teorik ve çok katmanlı içeriklerin daha derinlikli şekilde ele alınabildiği kurumlardır.³⁴ Bu öğrenciler, analitik düşünme, neden-sonuç ilişkisi kurma ve sorgulama gibi beceriler açısından güçlü bir donanıma sahiptirler. Bu bağlamda, dinî bilgiye yönelik yaklaşımlarında da yüzeysel değil; daha araştırmacı ve anlam odaklı bir yönelim gözlemlenmektedir.³⁵ Ancak, çalışma kapsamında elde edilen veriler bu yönelimin kesin nedenlerini açık biçimde ortaya koymaya yeterli değildir. Başka bir anlatımla, fen lisesi öğrencilerinin gerek bilişsel altyapıları gerek gelişimsel dönem özellikleri gerekse ailevî ve toplumsal birikim/yönlendirmeleri sebebiyle dinî bilgilere karşı bir merak ve ilgi besledikleri tahmin edilmektedir. Ergenlik dönemi kişinin fiziksel olduğu kadar zihinsel olarak da değişimler yaşadığı bir zaman dilimidir.³⁶ Bu dönemle başlayan soyut düşünme yeteneği ergenlik dönemindeki bireyi farklı düşünme tarzlarına itmektedir. Bu dönem ergenin dinî uyanış ve gelişim dönemi olarak da bilinir. Bu dönemde kişi daha önce cevabını bulamadığı veya din ile ilgili anlamlandıramadığı soyut konularla tekrar yüzleşir ve araştırmaya, sorgulamaya başlar.³⁷ Bu dönemin sağlıklı bir şekilde atlatılabilmesi için sorgulamanın doğru kaynaklardan ve uygun yöntemlerle yapılmasının önem arz ettiği görülmektedir.

³⁴ Ercan Türk, "Fen Lisesi Öğrencileri Üstün Yetenekli mi? Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Fen Liselerinin Önemi", *Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi* 47/1 (07 Kasım 2018), 439-440.

³⁵ Çaloğlu- Yasemin-Çimenre, "DKAB Dersinin Fen Lisesi Öğrencilerinin Gözünden Değerlendirilmesi- Nitel Bir Araştırma", 253-254.

³⁶ Murat Koç, "Gelişim Psikolojisi Açısından Ergenlik Dönemi ve Genel Özellikleri", *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 1/17 (2004), 233,234.

³⁷ Ercan Geçgin, *Ergenlik Dönemi Din Eğitiminde Sosyal Çevrenin Etkisi* (Kilis: Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019), 36.

Katılımcıların %37,1'i (çoğu zaman + her zaman) DKAB öğretmenlerini dinî konularda düzenli olarak referans aldığını belirtmiştir. Bu oran, DKAB öğretmenlerinin öğrenciler üzerindeki pedagojik etkisini ve konumunu göstermesi bakımından anlamlıdır. Bununla birlikte, %35,7'lik bir kesimin (hiçbir zaman + nadiren) bu öğretmenleri dinî bilgi ediniminde sınırlı ya da hiç referans olarak görmemesi dikkat çekicidir. Bu bulgu, öğretmenlerin öğrencilerle kurduğu iletişimin niteliği, öğretim yöntemlerinin etkisi ve öğrencilerin kişisel dinî ilgi düzeyleri ile ilişkilendirilebilir. Bu dağılım, katılımcıların tutumlarının olumlu ve olumsuz uçlar arasında görece dengeli bir şekilde yayıldığını göstermektedir. Bu durum, öğrenciler arasında söz konusu davranışa ilişkin ortak ve baskın bir yönelimin bulunmadığını; tutumların bireysel farklılıklar, değer algısı ve çevresel etkilerle çeşitlilik gösterdiğini düşündürmektedir. Nitekim tutum, bireyin çevresindeki herhangi bir olgu, kurum veya kişiye yönelik geliştirdiği öğrenilmiş, olumlu ya da olumsuz tepki eğilimi olarak tanımlanmakta; bilişsel, duyuşsal ve davranışsal boyutlarıyla bireyin düşünce, duygu ve davranışlarını uyumlu hale getirmektedir.³⁸ Bu bağlamda öğrencilerin DKAB öğretmenlerini kimi zaman güvenilir bir bilgi kaynağı olarak görmeleri (bilişsel boyut), kimi zaman öğretmenle kurdukları kişisel bağın etkisiyle olumlu ya da olumsuz yaklaşım sergilemeleri (duyuşsal boyut) ve kimi zaman da onları hiç referans almamaları (davranışsal boyut), sahip oldukları farklı tutumların doğal bir yansımasıdır.

DKAB öğretmenleri din eğitiminin önemli unsurlarından biridir. Bilgi aktarımı, ahlaki ve manevi değişim, kültürel kimlik ve toplumsal uyuma katkı, eleştirel düşünme ve sorgulama yeteneğini geliştirme gibi birçok alanda önemli roller üstlenmektedirler.³⁹ Dinî bilgi doğru ve güvenilir kaynaklardan beslendiğinde insan-insan, insan-toplum ilişkilerinde ciddi bir iyileşme meydana gelecektir. Bu anlamda kendi alanında iyi, dinî değerlere sahip bir öğretmen öğrenciler için oldukça kıymetli sayılabilir. Öğretmenler, dersin en önemli paydaşlarından biri olarak öğretim programlarının uygulayıcısı ve yürütücüsü konumundadır; programların başarısı ve hedeflere ulaşması büyük ölçüde onların yaklaşımlarına bağlıdır.⁴⁰ DKAB dersi öğretmenlerinin, öğrenciler için doğru ve güvenilir bir bilgi kaynağı olması, aslında Millî Eğitim Bakanlığı'nın ve bu dersin öğretim programının temel hedeflerinden biridir. Nitekim 2018 öğretim programında 9. sınıflar için "Bilgi ve İnanç" ünitesine yer verilmiş ve bu ünite "İslâm'da bilginin kaynaklarını araştırır" kazanımı ile pekiştirilmiştir.⁴¹ Bu durumu DKAB dersi öğretmenlerinin, öğrencilerin gözünde doğru ya da sahîh bilgi referansı olarak görülmesini pekiştirmiş olduğu ileri sürülebilir.

Katılımcıların %51'i (her zaman + çoğu zaman), dinî bilgi ediniminde interneti düzenli biçimde referans aldığını ifade etmektedir. Buna karşılık %21,7'si (hiçbir zaman + nadiren) interneti bu amaçla nadiren kullanmakta ya da hiç kullanmamaktadır. Bu durum, dinî bilgi kaynakları arasında internetin önemli bir yer tuttuğunu, ancak tüm katılımcılar nezdinde ortak bir tercih haline gelmediğini göstermektedir. İnternet teknolojik gelişmelerin geldiği son noktalardan biridir. İnternet ağları her geçen gün dünyayı sarmakta toplumsal ve bireysel değişimlere öncü olmaktadır. İnternet kullanımının artması, toplumlar arasında dinî bilgilerin daha hızlı ve pratik biçimde yayılmasını sağlamış; ayrıca internet sayesinde dinî iletişim, yüz yüze, sesli ve görsel unsurların birlikte kullanılabilirdiği çok yönlü bir yapıya kavuşmuştur.⁴² Tüm bunların yanında internet salt doğru bilgileri değil içerisinde doğru olmayan veya eksik bilgileri de barındırmaktadır. İnternet aracılığıyla yapılacak araştırma, kaynağı belli değilse kişi için tehlikeli boyutlara ulaşabilir.⁴³ Dinî bilgiye ulaşmada çok geniş imkanlar sunan internet aynı zamanda yanlış ve eksik bilgilerin toplum içinde yayılmasına da neden olmaktadır. Hatalı,

³⁸ Yakup Uzunpolat, "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirilmesi ve Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi", *Van İlahiyat Dergisi* 12/21 (Aralık 2024), 57.

³⁹ Nazlı Kozan- Şükrü Keyifli, "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin DKAB Dersi ile İlgili Görüşlerinin Tespit Edilmesi (Ege Bölgesi Örneği)", *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü* 6/1 (2023), 77-78.

⁴⁰ Tuncay Ceylan, "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli DKAB Öğretim Programlarının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi", *İlahiyat Tetkikleri Dergisi* 63/1 (Nisan 2025), 57.

⁴¹ "T.C Millî Eğitim Bakanlığı Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı (Ortaöğretim 9. 10. 11. 12. Sınıflar)", 2018.

⁴² Recep Vardi, "İnternette Yer Alan Dinî İçerikli Bilginin Güvenirliği", *Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3/3 (2013), 80.

⁴³ Taybe Topsakal, "Dijital Ortamda Yanlış Bilgi ve Haberlerin Yayılması", *İnif E-Dergi* 1/6 (Mayıs 2021), 384-385.

tutarsız, dinî kaynaklara aykırı, taraflı ve bütünlük arz etmeyen web siteleri de bulunmaktadır.⁴⁴ Resmî kurumlarca hazırlanan dinî sitelerin nitelik ve nicelik olarak yetersiz kalmaları, dinî bilgi içeren sitelerin kontrol edilememesi dinî bilginin yanlış ve eksik bir şekilde topluma ulaşmasına sebep olmaktadır. Bu noktada Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB) başta olmak üzere resmi niteliklere sahip olarak dinî bilgi sunan internet merkezli ortamların sınırları bilinçli bir şekilde genişletilmeli, sunulan dinî bilgilerin çerçevesi yeterli seviyelere taşınmalıdır.⁴⁵

Katılımcıların %42,5'i (her zaman + çoğu zaman), dinî bilgi ediniminde aileyi düzenli olarak referans aldığını belirtmiştir. Buna karşın %27,2'si (hiçbir zaman + nadiren) aileyi bu amaçla nadiren kullanmakta ya da hiç kaynak olarak kullanmamaktadır. Bu dağılım, öğrenciler arasında aile etkisinin belirgin ancak tüm bireyler için ortak bir tercih oluşturmadığını göstermektedir. Aile, tüm eğitimlerin başlangıç noktasıdır. Bir insanın karakter oluşumu için kritik olan bazı dönemler vardır. Bu dönemlerden ilki 2-6 yaş aralığında çocuğun yaşadığı zaman dilimidir.⁴⁶ Hayatının diğer dönemlerine etki eden bu dönemde çocuğun aile ile arasındaki iletişimi onun karakterinde derin izler bırakmaktadır. Dinî konulardaki ilk bilişsel ve duygusal davranışların edinilmesi ve hayatın anlamına dair temel soruların cevaplanması, genellikle aile içinde şekillenir.⁴⁷ Bireyin hayatında büyük bir öneme sahip olan değerlerin benimsenip davranışlara yansımada aile kritik bir rol oynar. Aile, ilerleyen süreçlerde okul ve çevreden öğrenilen değerlerin uygulandığı ve pekiştirildiği en temel ortamdır. Özellikle çocukluk döneminde, doğru ile yanlışın ayırt edilmesi; model olma ve telkinler yoluyla vurgulanır. Bu süreçte ahlaki prensipler ve değerler bireye kazandırılır.⁴⁸ Ailelerin, bu kritik dönemleri göz ardı etmeleri veya çocuğu yanlış yönlendirmeleri, çocuğun ilerleyen süreçlerdeki dinî gelişimini olumsuz yönde etkileyebilir. Aile faktörünün dinî bilgi edinmede referans olarak kimi zaman daha az tercih edilmesinin nedeni ise katılımcıların yaş aralığı ile ilgilidir. Ergenlik dönemi olarak adlandırılan bu yaş aralığı çevresel faktörlerin aile faktöründen daha baskın bir durumda olduğu dönemdir.⁴⁹

Katılımcıların yalnızca %23,1'i (her zaman + çoğu zaman) din görevlilerini dinî bilgi ediniminde düzenli olarak referans aldığını belirtmiştir. Buna karşılık %48,4'ü (hiçbir zaman + nadiren) bu kaynağı nadiren kullandığını veya hiç kullanmadığını ifade etmiştir. Öğrencilerin dinî bilgileri daha kısa sürede ulaşabilecekleri ve kendilerini yakın hissettikleri kişilerden öğrenmeye çalışmaları, gelişimsel süreçlerinin doğal bir yansıması olarak kabul edilebilir. Özellikle okul ortamında bulunan öğrenciler, zamanlarının büyük bir bölümünü geçirdikleri öğretmenleriyle daha yakın ilişkiler kurdukları için dinî içerikli sorularını da sıklıkla onlara yöneltmektedir. Bu durum, öğretmenlerin yalnızca akademik değil, aynı zamanda dinî ve ahlaki rehberlik rolünü de üstlendiklerini göstermektedir. Din görevlileri ise toplumun dinî ve manevi ihtiyaçlarını karşılamada tarihsel ve kurumsal olarak kritik roller üstlenmişlerdir.⁵⁰ Cami merkezli din hizmetleri, vaazlar, hutbeler ve çeşitli dinî etkinliklerle toplumu bilinçlendirme, dinî metinleri yorumlama ve toplumun farklı kesimlerine rehberlik etme görevleri din görevlilerini toplum açısından değerli kılmaktadır.⁵¹ Bununla birlikte, günümüzde özellikle genç bireyler arasında din görevlilerinin birincil dinî bilgi kaynağı olarak

⁴⁴ Aydın- Eken, "Enformasyon Toplumunda Dini Bilgi Edinme: İnternet Ortamındaki Dini Enformasyonun Güvenilirliği ve Kalite Kriterleri Üzerine Bir İnceleme", 897.

⁴⁵ Vardi, "İnternette Yer Alan Dinî İçerikli Bilginin Güvenirliği", 87.

⁴⁶ Cemil Oruç vd., "Okul Öncesi Dönem Çocuğunun Kişilik Gelişiminde Rol Modellik ve Çizgi Filmler", *Ekev Akademi Dergisi* 48 (Yaz 2011), 303-315.

⁴⁷ Cemal Tosun, *Din Eğitimi Bilimine Giriş* (Ankara: Pegem Akademi Yayınları, 2021), 11/169.

⁴⁸ Adem Beldağ, *Ahlak ve Değerler Eğitimi*, ed. İbrahim Turan- Nazıroğlu Bayramali (Ankara: Bilimsel Araştırma Yayınları, 2021), 212.

⁴⁹ Aslı Göncü, "Ergenlik Döneminde Aile İçi İlişkiler", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 37 (2020), 258.

⁵⁰ Nurullah Altaş, "Din Hizmetleri ve Dinî Danışmanlık İlişkisi", *Dinî Danışmanlık ve Din Hizmetleri*, ed. Nurullah; Köylü Altaş Mustafa (Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 2012), 12-35.

⁵¹ Mustafa Önder, "Camilerde Sunulan Hizmetlerin Rehberlik ve İletişim Açısından Değerlendirilmesi", *The Journal of Academic Social Science Studies (JASSS)* 44 (2016), 235-236.

görülmemesi, dikkat çekici bir durumdur. Bu mesafe, din görevlilerinin gençlerle yeterince etkili bir iletişim kuramaması, onların dilini ve gündemini yakalayamaması gibi nedenlerden kaynaklanabilir. Nitekim çalışmamızdan elde edilen veriler de söz konusu eğilimi desteklemekte; örneğin katılımcıların yaklaşık yarısı (%48,4) din görevlilerini dinî bilgi kaynağı olarak nadiren tercih ettiklerini ya da hiç tercih etmediklerini ifade etmektedir. Ayrıca gençlerin dinî bilgiye dijital platformlardan daha hızlı ve filtrelenmiş biçimde ulaşmayı tercih etmesi, geleneksel otoritelerin etkisini azaltmaktadır. Bu noktada, din görevlilerinin sadece geleneksel yöntemlerle değil; dijital medya, sosyal platformlar ve gençlere yönelik içeriklerle de kendilerini güncellemeleri bir ihtiyaç haline gelmiştir.⁵²

Katılımcıların %38,6'sı "hiçbir zaman", %29,8'i ise "nadiren" ifadesini tercih ederek farklı branş öğretmenlerinden dinî konularda referans alma konusunda düşük bir eğilim sergilemiştir. Buna karşın, "çoğu zaman" (%4,4) ve "her zaman" (%3,6) yanıtlarının oranı oldukça sınırlıdır. Bu durum, öğrencilerin dinî bilgi edinme sürecinde farklı branş öğretmenlerini belirgin bir kaynak olarak görmediklerini ortaya koymaktadır. Elde edilen veriler, öğrencilerin dinî konularda daha çok din dersi öğretmenleri, aile bireyleri ya da dijital kaynaklara yöneldiklerini; alan dışı öğretmenlerin ise bu süreçte sınırlı bir etkisinin olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, öğretmen-öğrenci etkileşiminin içerik temelli olarak şekillendiğini, dinî bilgiye dair beklentilerin ise doğrudan dinî içerikle ilişkili kişilerle sınırlı kaldığını düşündürmektedir. Öğrencilerin, dinî konular hakkında bilgi edinirken alanında uzman ve yetkin kişilerden yararlanmaları, doğru ve güvenilir bilgiye ulaşmaları açısından oldukça önemlidir. Öğrencilerin dinî bilgileri doğrudan gerçek muhataplarından, yani dinî alanda eğitim almış öğretmenlerden veya din görevlilerinden öğrenmeye çalışmaları, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortak Metni'nde vurgulanan 'alan yeterliliği ve pedagojik bilgi'⁵³ nitelikleriyle doğrudan örtüşmektedir. Bu yaklaşım bilgi kirliliğinin önlenmesi ve öğrencilerin doğru kaynaklardan faydalanması açısından önem taşımaktadır. Alan dışı öğretmenlerin dinî bilgi aktarımı yaparken, kişisel yorumlarını ve eksik bilgilerini aktarabilme ihtimali göz önünde bulundurulduğunda, öğrencilerin ulaşabildiği doğrudan bir kaynaktan faydalanması bilimsel açıdan daha sağlıklı bir yöntemdir. Bu durum, dinî bilginin bireysel görüşlerden bağımsız olarak objektif ve bilimsel bir çerçevede ele alınmasını gerektiren bir konu olduğunu olması açısından da önemlidir.

Katılımcıların yalnızca %26,6'sı ("her zaman" %5,4 ve "çoğu zaman" %21,2) sosyal medyayı dinî bilgi ediniminde düzenli olarak referans aldığını ifade etmiştir. Buna karşın %46,3'ü ("hiçbir zaman" %25,1 ve "nadiren" %21,2) sosyal medyayı nadiren dinî referans olarak kullandığını ya da hiç referans olarak kullanmadığını belirtmiştir. Bu bulgu, dijital platformların dinî konularda bilgi edinmede her ne kadar kolay erişilebilir olsa da yeterince güvenilir bir kaynak olarak görülmediğini düşündürmektedir. Aynı zamanda bu durum, bireylerin dinî bilgi konusunda daha kontrollü ve seçici davranmaya çalıştıklarının bir göstergesi olabilir. Sosyal medya, bilgilerin hızlı ve geniş kitlelere ulaşmasını sağlayan etkili bir iletişim aracıdır. Bu durum, özellikle genç bireylerin çeşitli içeriklere erişimini kolaylaştırmakta ve bu içeriklerin hızla paylaşılmasına imkân tanımaktadır.⁵⁴ Ancak, sosyal medya platformlarında yayılan içeriklerin önemli bir kısmı, uzman denetiminden geçmeden ve bağlamından koparılarak dolaşıma girmekte, bu durum bilgi kirliliği ve yanlış anlamalara zemin hazırlamaktadır.⁵⁵ Özellikle doğal afet, salgın hastalık veya toplumsal kriz dönemlerinde sosyal medyada yayılan doğrulanmamış bilgiler, dezenformasyonun hızla yayılmasına ve toplumsal paniğin artmasına neden

⁵² Yunus Emre Sayan, "Türkiye'de Yüksek Din Öğretimi Kurumları Adına Sosyal Medya Kullanımı ve Fakültelerin Sosyal Medya Stratejilerinin İncelenmesi", *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 21/1 (2021), 419-420.

⁵³ T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortak Metni Öğretim Programları Ortak Metni", 2025.

⁵⁴ Alper Yavuz, "Bilgi Kirliliği ve Bireysel Sorumluluk: Salgın Deneyimimiz", *MSGÜ Sosyal Bilimler Dergisi* 2/22 (2020), 207-208; Aydın - Eken, "Enformasyon Toplumunda Dinî Bilgi Edinme: İnternet Ortamındaki Dinî Enformasyonun Güvenilirliği ve Kalite Kriterleri Üzerine Bir İnceleme"; Mustafa Güngör - Kader Eşiyok, "Sosyal Medyada Dezenformasyonun Yayılması, Motivasyonları ve Düzeltme Zorlukları Üzerine Bir Araştırma", *Erciyes İletişim Dergisi* 12/1 (2025), 159-186; Boray Soydan, "Yeni Medya ve Sosyal Medya: Etik Sorunlar ve Çözüm Yaklaşımları", *Yeni Medya Elektronik Dergisi* 7/3 (2023), 198-215; Vardi, "İnternette Yer Alan Dinî İçerikli Bilginin Güvenirliği".

⁵⁵ Soydan, "Yeni Medya ve Sosyal Medya: Etik Sorunlar ve Çözüm Yaklaşımları", 202.

olmaktadır.⁵⁶ Buna ek olarak sosyal medyada denetimsiz biçimde dolaşıma giren asılsız dinî içerikler, bireylerde dinî değerler konusunda yanlış kanaatlerin oluşmasına ve geleneksel bilgi kaynaklarına olan güvenin zedelenmesine neden olabilmektedir. Örneğin, dinî metinlerden koparılan ayet veya hadis parçalarının bağlamı dışında paylaşılması, inanç sistemi hakkında yanlış çıkarımlara yol açmakta; bu da özellikle genç bireylerde dinî otoriteye karşı şüphe geliştirilmesine zemin hazırlayabilmektedir.⁵⁷ Doğruluk denetiminin yetersizliği, bireylerin eleştirel düşünme becerilerinin zayıflamasına ve algının yüzeyselleşmesine sebep olmaktadır.⁵⁸ Bu bağlamda, eğitim programlarının dijital medya okuryazarlığını da içerecek biçimde yapılandırılması, bireylerin doğru, güvenilir ve bütüncül bilgiye ulaşmaları açısından büyük önem taşımaktadır. Sosyal medya platformları, akademik ve bilimsel bir denetim mekanizmasına sahip olmadığı için kullanıcılar tarafından üretilen içeriklerin güvenilirliği değişkenlik göstermektedir. Özellikle dinî bilgi gibi hassas ve derinlemesine araştırma gerektiren konularda, sosyal medyanın birincil kaynak olarak kullanılması, bireyleri yanlış yönlendirebilir ve bilgi kirliliğine neden olabilir. Dinî bilgi aktarımında objektifliğin korunması ve sağlıklı bir metodoloji ile sunulması gerektiğinden, sosyal medya ortamlarında yayılan bilgilerin bilimsel bir süzgeçten geçirilmeden kabul edilmesi sakıncalı olabilir.

Bu çalışma kapsamında; öğrencilerin dinî bilgi edinme sürecinde en çok interneti, ailelerini ve DKAB öğretmenlerini referans aldıkları, buna karşılık din görevlileri, farklı branş öğretmenleri ve sosyal medya gibi kaynakları daha az sıklıkla başvurdukları görülmektedir. İnternetin sıkça başvurulan bir kaynak olması, dijital çağda bilgiye hızlı erişim arzusunun bir göstergesi olmakla birlikte, bilgi güvenilirliği açısından dikkatli olunması gereken bir durumu da ortaya koymaktadır. Ailelerin dinî bilgi edinmede önemli bir referans noktası olması, bireylerin dinî gelişiminde erken yaşlardaki etkilenimin devam ettiğini göstermektedir. DKAB öğretmenlerinin referans alınmaları ise bu alandaki etkililiğin artırılması gerektiğine işaret etmektedir.

Bulgular doğrultusunda, öğretmenler, DİB, politika yapıcıları ve öğretim programlarına yönelik çeşitli önlemlerin alınması önemlidir. Öğretmenlerin, öğrencilerin dijital ortamdaki dinî içerikleri eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirme yeterliliklerini destekleyecek şekilde dijital okuryazarlık ve eleştirel düşünme becerileri alanında hizmet içi eğitimlerle desteklenmesi gerekmektedir. DİB, gençlerin ilgisini çekebilecek, güvenilir ve etkileşimli dijital içerikler üreterek sosyal medya ve diğer dijital platformlarda görünürlüğünü artırabilir. Eğitim politikaları, öğrencilerin bilgi doğrulama ve kaynak eleştiri becerilerini geliştirecek şekilde müfredatla bütünleştirilerek bu süreçte politika yapıcılarına rehberlik yapabilir. Ailelerin, çocuklarının dijital ortamdaki dinî içerikleri değerlendirme süreçlerine etkin biçimde katılmalarını desteklemek amacıyla rehberlik seminerleri ve bilgilendirici materyaller sunulabilir. Ayrıca, öğrencilerin yanlış veya yanıltıcı bilgileri tanıma ve doğrulama becerilerini pekiştirecek oyunlaştırılmış uygulamalar ve interaktif öğrenme araçları geliştirilebilir. Toplumsal düzeyde farkındalık oluşturmak amacıyla, kamu spotları ve genç odaklı sosyal medya kampanyaları ile güvenilir dinî içeriklerin önemi vurgulanabilir.

---

⁵⁶ Güngör- Eşiyok, "Sosyal Medyada Dezenformasyonun Yayılması, Motivasyonları ve Düzeltme Zorlukları Üzerine Bir Araştırma", 160.

⁵⁷ Vardi, "İnternette Yer Alan Dinî İçerikli Bilginin Güvenirliği", 81-83.

⁵⁸ Tansu Ekin Tanca, "Öğrenme ve güçlenmeyi desteklemek: Eğitimde eleştirel dijital okuryazarlık", *Teyit.org – Öğretmen Ağı* (11 Ekim 2021).

Kaynakça

- Altaş, Nurullah. "Din Hizmetleri ve Dini Danışmanlık İlişkisi". *Dini Danışmanlık ve Din Hizmetleri*. ed. Nurullah; Köylü Altaş Mustafa. 12-35. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 2012. <https://acikders.ankara.edu.tr/mod/resource/view.php?id=39596>
- Altun, Rıza. "Fen Lisesi ve İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Değer Yönelimleri (Samsun Örneği)". *Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3/2 (Aralık 2015), 195-224.
- Aydın, Hakan - Eken, Metin. "Enformasyon Toplumunda Dini Bilgi Edinme: İnternet Ortamındaki Dini Enformasyonun Güvenilirliği ve Kalite Kriterleri Üzerine Bir İnceleme". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 11/58 (Ağustos 2018), 894-906. <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2018.2602>
- Bal, Rıdvan. "Türkiye'de İlk Fen Lisesinin Açılış Süreci, Bilimsel Gelişmeler ve Değerlendirmeler". *Kesit Akademi Dergisi* 6/25 (Aralık 2020), 482-495.
- Beldağ, Adem. *Ahlak ve Değerler Eğitimi*. ed. İbrahim Turan - Nazıroğlu Bayramali. 203-213. Ankara: Bilimsel Araştırma Yayınları, 3. Basım, 2021.
- Büyüköztürk, Şener vd. *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları, 33. baskı, 2022.
- Cesur, Fatma. *Din Eğitiminde Dini Bilgiyi Etkileyen Faktörler*. Bayburt: Bayburt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Ceylan, Tuncay. "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli DKAB Öğretim Programlarının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi". *İlahiyat Tetkikleri Dergisi* 63/1 (Nisan 2025). <https://doi.org/10.29288/ilted.1598481>
- Creswell, John. *Araştırma Deseni: Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları*. çev. Yüksel Dede. Ankara: Ankara Eğitimci Kitap Yayınları, 2017.
- Çağlayan, Harun. "Bilgi Kaynağı Olarak Akıl". *Kelam Araştırmaları Dergisi* 9/1 (Şubat 2011), 233-262. <https://doi.org/10.18317/kader.11229>.
- Çaloğlu, Özbek - Yasemin-Çimenre, Semra. "DKAB Dersinin Fen Lisesi Öğrencilerinin Gözünden Değerlendirilmesi - Nitel Bir Araştırma". *Rize İlahiyat Dergisi* 28 (Nisan 2025), 247-262. <https://doi.org/10.32950/rid.1486749>
- Çapcıoğlu, İhsan - Yargı, Abdullah. *Nicel Araştırmalarda Kullanılan Araştırma Teknikleri*. Ankara: Grafiker Yayınları, 2018.
- Geçgin, Ercan. *Ergenlik Dönemi Din Eğitiminde Sosyal Çevrenin Etkisi*. Kilis: Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Göncü, Aslı. "Ergenlik Döneminde Aile İçi İlişkiler". *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 37 (2020), 252-264.
- Gül, Ali. "Fen Lisesi Öğrencilerinin DKAB Dersine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenlerle İncelenmesi". *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi* 1/15 (26 Mayıs 2025), 37-55. <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.1598080>
- Güngör, Mustafa - Eşiyok, Kader. "Sosyal Medyada Dezenformasyonun Yayılması, Motivasyonları ve Düzeltme Zorlukları Üzerine Bir Araştırma". *Erciyes İletişim Dergisi* 12/1 (2025), 159-186.
- İpek, Yasemin. *Fen Lisesi Öğrencilerinin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersine İlişkin Tutumları ve Değer Algıları (Diyarbakır İli Örneği)*. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Din Eğitimi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2016.
- Kandemir, Sibel - Toprak, Hicret K. "Gençlerin Dinî Referans Dünyası ve Dijital Medya". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 64/2 (2023), 557-590. <https://doi.org/10.33227/auifd.1320301>
- Koç, Murat. "Gelişim Psikolojisi Açısından Ergenlik Dönemi ve Genel Özellikleri". *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 1/17 (2004), 231-238.
- Kozan, Nazlı - Keyifli, Şükrü. "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin DKAB Dersi İle İlgili Görüşlerinin Tespit Edilmesi (Ege Bölgesi Örneği)". *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü* 6/1 (2023), 76-90. <https://doi.org/10.59372/turajas.1312058>
- Köse, Ali. *Din Psikolojisi*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2013.
- Morgan, Daryle W. - Krejcie, Robert V. *Determining Sample Size For Research Activies*, *Educational And Psychological Measurement*. Educational And Psychological Measure, 1970.
- Okumuşlar, Muhiddin. "Din Eğitimi". *Din Eğitiminin Psiko-Sosyal ve Kültürel Temelleri*. ed. İbrahim Turan - Bayramali Nazıroğlu. 35-42. Ankara: Bilimsel Araştırma Yayınları, 2021.
- Okumuşlar, Muhiddin vd. *Din Eğitimi*. ed. İbrahim Turan - Bayramali Nazıroğlu. Bilimsel Araştırma Yayınları, 3. Basım, 2021.
- Oruç, Cemil vd. "Okul Öncesi Dönem Çocuğunun Kişilik Gelişiminde Rol Modellik ve Çizgi Filmler". *Ekev Akademi Dergisi* 48 (Yaz 2011), 303-315.
- Ökten, Gülşen. "Kuran'a Göre Bilginin Kaynakları". *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 39 (2015), 205-228.

- Önder, Mustafa. "Camilerde Sunulan Hizmetlerin Rehberlik ve İletişim Açısından Değerlendirilmesi". *The Journal of Academic Social Science Studies (JASSS)* 44 (2016), 233-248. <https://doi.org/10.9761/JASSS3162>
- ÖSYM. "ÖSYM - Okul Türlerine İlişkin Sayısal Bilgiler". Erişim 16 Ağustos 2025. <https://www.osym.gov.tr/TR%2C2055/ossde-okul-turlerine-iliskin-sayisal-bilgiler.html>
- Özkan, Melek. "Üniversite Gençliğinin Manevi Gelişimi ve Din Eğitimi". *Manas Din Bilimleri Dergisi* 4/1 (2025), 66-73.
- Sayan, Yunus Emre. "Türkiye'de Yüksek Din Öğretimi Kurumları Adına Sosyal Medya Kullanımı ve Fakültelerin Sosyal Medya Stratejilerinin İncelenmesi". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 21/1 (2021), 415-419.
- Soydan, Boray. "Yeni Medya ve Sosyal Medya: Etik Sorunlar ve Çözüm Yaklaşımları". *Yeni Medya Elektronik Dergisi* 7/3 (2023), 198-215.
- Suna, H. Eren vd. "Fen Lisesi Öğrencilerinin Sosyoekonomik Arka planı ve Yükseköğretime Geçişteki Tercihleri". *Yükseköğretim Dergisi* 10/3 (2020), 356-370.
- Tanca, Tansu Ekin. "Öğrenme ve güçlenmeyi desteklemek: Eğitimde eleştirel dijital okuryazarlık". *Teyit.org - Öğretmen Ağı*. 11 Ekim 2021. <https://teyit.org/ekipten/egitimde-elestirel-dijital-okuryazarlik-iii-ogrenme-ve-guclenmeyi-desteklemek>
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortak Metni Öğretim Programları Ortak Metni", 2025. <https://tymm.meb.gov.tr/ortak-metin>
- Toker, Hatice. *Fen Lisesi öğrencilerinin Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi ile ilgili algıları (Sivas ili örneği)*. Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü/ Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Topsakal, Taybe. "Dijital Ortamda Yanlış Bilgi ve Haberlerin Yayılması". *İnif E-Dergi* 1/6 (Mayıs 2021), 383-401.
- Tosun, Cemal. *Din Eğitimi Bilimine Giriş*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları, 12. Baskı., 2021.
- Tosun, Cemal - Sayın, Gülşen. "Din Eğitimi Öğretmenlerinin Bilgi ve Dini Bilgi Anlayışları". *Eskiyeni* 45 (Eylül 2021), 753-779. <https://doi.org/10.37697/eskiyeni.942405>
- Türk, Ercan. "Fen Lisesi Öğrencileri Üstün Yetenekli mi? Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Fen Liselerinin Önemi". *Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi* 47/1 (07 Kasım 2018), 437-444.
- Uçak, Nazan Özenç. "Bilgi: Çok Yüzlü Bir Kavram". *Türk Kütüphaneciliği* 24/4 (2010), 705-722.
- Uzunpolat, Yakup. "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirilmesi ve Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi". *Van İlahiyat Dergisi* 12/21 (Aralık 2024), 54-71. <https://doi.org/> <https://doi.org/10.54893/vanid.1560017>
- Vardi, Recep. "İnternette Yer Alan Dini İçerikli Bilginin Güvenirliği". *Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3/3 (2013), 79-87.
- Yaşar, Fatımatüzzehra. "Dinî Bilginin İmkânı Bağlamında İmajist Bilgi". *Kilitbahir* 18 (Mart 2021), 101-126.
- Yavuz, Alper. "Bilgi Kirliliği ve Bireysel Sorumluluk: Salgın Deneyimimiz". *MSGSÜ Sosyal Bilimler Dergisi* 2/22 (2020), 203-217.
- Yıldız, Sevgi. "Sosyal Bilimlerde Örneklem Sorunu: Nicel ve Nitel Paradigmalarından Örneklem Kuramına Bütüncül Bir Bakış". *Kesit Akademi Dergisi* 3/11 (2017), 421-442.
- Yılmaz, Abdullah. "İslamî Düşünce Bilginin Mahiyeti, Kısımları ve Değeri". *İlahiyat* 9 (Aralık 2022), 73-89.
- "T.C MEB Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Ortaöğretim Kurumlarının Amaçları". T.C MEB, 2023. https://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_12/06121413_okul_turleri.pdf
- "T.C Millî Eğitim Bakanlığı Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı (Ortaöğretim 9. 10. 11. 12. Sınıflar)", 2018. <https://dogm.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/14>
- "T.C Millî Eğitim Bakanlığı: Ortaöğretim Fen Lisesi Biyoloji Dersi (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli". T.C MEB. Erişim 17 Haziran 2025. <https://mufredat.meb.gov.tr/>
- "T.C Millî Eğitim Bakanlığı: Ortaöğretim Fen Lisesi Fizik Dersi (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli". T.C MEB, 2024. <https://mufredat.meb.gov.tr/>
- "T.C Millî Eğitim Bakanlığı: Ortaöğretim Fen Lisesi Kimya Dersi (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli". T.C MEB. Erişim 17 Haziran 2025. <https://mufredat.meb.gov.tr/>